

A szakértői eljárás alapelve

A tárgyi szakértői eljárás az adott bűncselekményről (a jelen esetben pénzügyi rablásokról) készült mozgó- vagy állóképfelvételek és a terhelten utóbb „bizonyítási kísérletek” során, a tetthelyen, lehetőség szerint az elkövetéskor működő kamerával rögzített képfelvételek összehasonlításán nyugszik. A kiindulási alapelv az, hogy felnőtt embereknél (hacsak időközben az adott csont pl. balesetből vagy betegségből eredően nem deformálódott, vagy az adott személynél nem következett be jelentős súlyvesztés vagy súlygyarapodás) a csontok (csontváz) illetve a csontokon lévő egyéb szöveteket (pl. izom- vagy zsírszöveteket) is magukban foglaló végtagok, testtájuk méretei nem változnak, következésképpen az eredeti illetve a rekonstruált felvételeken megjelenő méretek összevetése nyomán megállapítható az, hogy az eredeti illetve a rekonstruált felvételeken szereplő személy(ek) azonos(ak)-e. A mérés az egyes testtájakat alkotó képpontok gépi megszámlálásával történik úgy, hogy a méretezéshez az eredeti felvételen látható valamely tárgy (pl. ruhafogas, esernyőtartó) ismert méreteit veszik alapul.

A szakértői eljárás bizonytalansági tényezői

A szakértői eljárásnak a fentiekben, vagyis a felnőtt embereknél is előforduló alakváltozásokon túlmenően egyéb bizonytalansági tényezői is vannak, amelyeket - a mérések pontosságát és megbízhatóságát befolyásoló körülményekként - maga a szakértői vélemény is ismert az alábbiak szerint:

- a kamerák által készített felvételek sűrűsége (másodpercenkénti képkockák/felvételek száma);
- a képfelbontás, azaz képpontok (pixel) száma;
- a képarány (4:3, vagy újabban 16:9);
- a felvett tárgy/személy és a kamera távolsága;
- a felvett tárgy/személy és kamera egymáshoz képest való elhelyezkedése (a kamera szöge/a kameraállás);
- a fényviszonyok (a megvilágítás jellege és erőssége);

A szakértő saját kijelentését alapul véve, a vád tárgyává tett cselekményekről készített és a nyomozó hatóság által lefolytatott „bizonyítási kísérlet” során felvett

videófelvételek összehasonlítására csak akkor van mód, ha az elkövetéskor készült, illetve a „bizonyítási kísérlet” keretében rögzített mozgóképeken a fenti változók egymással azonosak.

Az adott ügyben az első öt (technikai) követelménynek való megfelelés is gondot okozott, ugyanis a cselekmények és a rekonstrukciók között körülbelül fél év telt el, és ez idő alatt több, a rablással érintett takarékszövetkezetben is korszerűsítették a biztonsági kamerarendszert (növelték a másodpercenkénti képkockák számát és javították a képfelbontást), valamint a biztonsági átalakítás során áthelyezték a kamerákat, amelynek eredményeként a hiteles összehasonlítás lehetősége megszűnt. Amennyiben nem a pénzügyi saját kameráit használják a reprodukáláshoz, úgy ugyancsak problematikus a 4. és 5. - a *filmvilágban kontinuitásként (continuity) ismert* - feltétel teljesülése is, hiszen a (legalábbis elvileg) megbízható mérési eredményekhez a felvétel távolságának és szögének (kameraállásnak) pontos beállítása mellőzhetetlen, ugyanakkor - úgy elméleti, mint gyakorlati oldalról - kérdéses az, hogy a filmes szaktudással nem rendelkező, egyszerű (nem profi) kézikamerákat használó rendőrség képes lehet-e a szükséges azonosság (kontinuitás) megteremtésére.

Mivel a „bizonyítási kísérletek” télen, azaz 2010. decemberében zajlottak, míg a vád tárgyává tett cselekmények a nyáron (júniustól augusztusig) nappal (a délelőtti órákban) történtek, a nyári és a téli napállás (a fénysugarak beesési szögének és a nap látszólagos járásának) számottevő különbségből következően az elkövetésekről készült felvételek és a rekonstrukciós képanyagok fényviszonyai szükségképpen eltérnek egymástól.

Bizonyítási kísérlet vs. felismerésre bemutatás

A Be. 121.§-ában szabályozott bizonyítási kísérlet törvényi célja és rendeltetése nem az, hogy az elkövetés helyszínén készült videófelvételen rögzített eseményeket a szakértői véleményezés (vagyis a feltételezett elkövető személyének azonosítása) érdekében reprodukálja, hanem annak megállapítása illetve ellenőrzése, hogy valamely esemény vagy jelenség adott helyen, időben, módon, illetőleg körülmények között megtörténhetett-e. Mivel nem vitatott,

hogy a pénzügyi videókra felvett események valóban megtörténtek, a szakértői vélemény tárgyát illetően bizonyítási kísérlet elrendelésének illetve lefolytatásának nem lehetett volna helye.

Az eredeti pénzügyi felvételek rendőrség általi reprodukálása mint bizonyítási eljárás a Be. 122-123.§-ában szabályozott *felismerésre bemutatás*hoz áll legközelebb, hiszen a felvételek reprodukálásának célja a feltételezett elkövető személyének azonosítása volt. Ebben az esetben pedig a nyomozó szerv akkor járt volna el - legalábbis elméletileg - helyesen, ha nemcsak a terhelten veszik fel az eredeti képanyagok reprodukcióit, hanem még legalább kettő, a terhelten fő ismertetőjegyekben megegyező tulajdonságú - így különösen vele azonos nemű, hasonló korú, testalkatú, bőrszínű, ápoltságú és öltözötű - személlyel is eljártatják az eredeti képsorok eseményeit. (Figyelemre méltó, hogy a jelen ügyben egy szemtanúkkal lefolytatott klasszikus felismertetésen a rendőrség olyan szögből - azaz nem szemből, hanem oldalról - készített fényképet a felismertetésre felsorakoztatott személyekről, amiből nem lehet megállapítani, hogy a látszólag azonos magasságú személyek ténylegesen egymagasságúak voltak-e.)

Szakértői vélemény csak kizárásra biztos

Maga a szakértő is elismeri, hogy *eljárása csak kizárásra biztos*, vagyis az alkalmazott szakértői eljárás egyes személyek azonosítására nem alkalmas.

Hibahatár meghatározásának hiánya

A *hibahatárt* a szakértői vélemény *nem határozta meg*, noha a szakértő által kidolgozott, egyébként önkényes pontozási-súlyozási rendszerben kiemelkedő jelentősége van annak, hogy a bűncselekményről készült felvételek, illetve a bizonyítási kísérlet során rögzített mozgókép összevetésekor az egyes mérési adatok (az arc valamint a test egyes tájainak méreteit meghatározni hivatott képpontok száma) a megadni elmulasztott, tehát ismeretlen hibahatárhoz képest milyen mértékben (egyszeresen, vagy azt meghaladóan) térnek el egymástól.

Hasonlóság vagy azonosság

Kézenfekvő párhuzamként adódnak a *daktiloszkópiában* alkalmazott elemzési-ér-

A szolgáltatást az OREX Zalog Zrt. biztosítja.

1062 Budapest, Andrássy út 64.
Telefon: 06 1 413 1106
Nyitva: hétfő-péntek 8.30-18, szombat 8.30-12.30 óráig

SZÉFSZOLGÁLTATÁS

Most kössön szerződést egy évre,
és az utolsó hónapot ajándékba adjuk!

Bérljen nálunk széfet,
és tudja 100%-os biztonságban
értéktárgyait!

**ELŐZETES BEJELENTKEZÉssel
SORBANÁLLÁS NÉLKÜL FOGADJUK!
HOSSZÚ NYITVA TARTÁSSAL VÁRJUK!**

OREX
SZÉFSZOLGÁLTATÁS

ÜGYFÉLSZOLGÁLAT: 06 1 265 5168
www.orex.hu | E-mail: zalog@orex.hu

Forming
INTERNATIONAL

OFFSHORE CÉGEK

■ alaptásának közvetítése
■ ingyenes tájékoztatók,
konzultációk

E-mail: info@forming.hu
tel: 266-0054 fax: 266-5351
www.forming.hu

1088 Budapest Rákóczi út 27/A. III. em. 1.

re ugyanazon a napon, 33 perc időközönb-
séggel, azaz délelőtt 8.40-kor illetve 9.13-
kor került sor.)

A két utolsó cselekménynek azért van
kiemelkedő jelentősége, mivel ezek (két
korábbi cselekmény mellett) már a három
csapás törvény hatálya lépése után tör-
ténnek, azaz az életfogytiglami szabadság-
vesztés kiszabását pontosan ezek a cselek-
mények tették kötelezővé.

A másodikfokú bíróság helyesen előírta
az elsőfokú bíróságnak, hogy e kérdést bi-
zonyítási kisértet lefolytatásával tisztázza,
de ez a téma nem is annyira ezért, hanem
a rendőrség, a vadhatóság és az elsőfokú
bíróság ezzel kapcsolatos magatartása mi-
att érdekes.

A vádemelési indítványban, a vádirat-
ban, és ezek nyomán az elsőfokú ítéletben
is tévesen az szerepel ugyanis, hogy a
zalaszentiváni rablási előkészület délelött
8.37-kor történt, márt pedig ez a 3 perces
időeltérés 90 km-es átlagssebességgel szá-
molva a megtehető távolság tekintetében
4,5 km-es különbséget eredményez. Ko-
rántsem mindegy, hogy az elkövető tény-
legesen eljut-e a második cselekmény
helyszínére, vagy esetleg attól 4,5 km

(Az utolsó két cselekmény-
penzintézetről.)

A jelen ügyben egyébiránt a hatályon kívül
helyezés elsődleges oka nem is a szakértői
vélemény volt, hanem annak a tényállási
kérdésnek a felértéktelensége, hogy a Zala-
szentiván és jánosháza közötti – részben
alsóbbrendű utakon, több vasúti átvon, vala-
mint számos, forgalomkorlátozással egyúttal
rendőrségi ellenőrző-átengedő ponton átkelve - kb.
44-45 km-es távolság megtehető-e gépkö-
csival 33 perc alatt úgy, hogy ez idő alatt
az elkövető elérje az egyik pénzinté-
zetből, átöltözik, be- és kiszáll a gépköcsi-
ből, majd gyalogosan megközelít a másik
penzintézetről.)

(Az utolsó két cselekmény-
penzintézetről.)

elsőfokon felmentő ítéletben a tárgyi
szakértői véleményre egyenesen kizárta a
legább az azonos pont muarható ki a
Fodorzálat között. Mivel a szakértői eljá-
rás egyfajta azonos mért adatot sem muta-
tott fel az eredeti és a reprodukált felvéte-
lek között, a felvételeken látható elkövető
és a terhelt személye közötti azonosság
kizárt.

Kitérés az ördögi körből

Már az azonban úgy tűnik, hogy a szakér-
tő eljárás eddig történt „diadalmenete” vé-
get ért, hiszen a jelen ügyben a Pesti Ítéltá-
la Bf.I.140/2012/10. számú végzésével ha-
tályon kívül helyezte az elsőfokon kihirdé-
tett életfogytiglami ítéletet, és az elsőfokú
bírósgot új eljárásra utasította. A Pesti
Ítéltábla e végzésében a szakértői eljárást
csak feltételeken (antropológiai szakéle-
ménnyel kiegészítve) tekinti bizonyító ere-
jűnek.

A védelem szempontjából még ennel is
kedvezőbb eredmény született egy másik
- dr. Keller András védő kolléga által vitt
- ügyben, ahol is a Pesti Törvényszék
12.B.515/2010/147. számú (az ugyancsak
Fegyveres rablással vadolt) terheltet

(vagy nagyobb) távolságra van akkor, amikor az adott cselekményt elkövetik.

Hová tűntek az eredeti felvételek?

Rögvest adódik a kérdés, hogy a hatóságok érthetetlen figyelmen kívül hagyva, a védelem miatt nem észlelte a fenti anomáliát, hiszen a biztonsági kamerák felvételein látható futó óra folyamatosan jelzi az időt. A válasz egyszerű, a ki-rendelt védő helyettese által előterjesztett - a bíróság által elfogadott - indítvány ellenére sem játszottak le az elsőfokú tárgyaláson egyetlenegy eredeti pénzintézeti felvételt sem, vagyis a védelem nem volt abban a helyzetben, hogy a tévedésre rámutasson. A védői indítványnak (annak elfogadása ellenére) azért nem tett eleget végül az elsőfokú bíróság, mert az eredeti felvételek nincsenek meg, noha azokat az ügyészség a bűnjeljegyzéken tételesen felsorolva – a bűnjeljegyzékről hiányzó jánosházi felvételek kivételével – még a tárgyalássorozat megkezdése előtt igazoltan átadta az elsőfokú bíróságnak, amely e felvételeket különös módon a nyomozó szerveken kereste.

Ilyenkor (azaz a bizonyítás hatósági mulasztás folytán bekövetkező ellehetetlenülése esetén) szokott az előfordulni, hogy a bíróság utóbb a bizonyítás engedélyezésére vonatkozó végzését a bizonyítás szükségtelenségére hivatkozva visszavonja, ám esetünkben (szerencsére) ez nem történt meg, tehát az elsőfokú bíróság úgy hozta meg az életfogytiglanról szóló ítéletét, hogy az általa engedélyezett, életbevágóan fontos bizonyítás elmaradt. Ami jelenleg rendelkezésre áll, az a szakértő által az eredeti videó-felvételekről készített néhány kimerevített állókép.

Az időpontra, valamint a zalaszentiváni és a jánosházi elkövető eltérő ruházatára, vagyis az átöltözés szükségességére vonatkozó rendellenességet egyébként a másodfokú bíróság vette észre, amely – tárgyaláson kívül – megtekintette az eredeti zalaszentiváni felvételeket. A másodfokú bíróság nyilvános ülésén ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a bűnjeljegyzékből kimaradt, eredeti jánosházi felvételeket nem lelte fel, vagyis csak az eredeti jánosházi videókról készült állóképeket tudta megtekinteni. A többi eredeti felvételt hollétéről a másodfokú bíróság sem tett említést.

A hatályon kívül helyező végzés eljárásjogi korlátai

A másodfokú bíróság jószándékát nem vitatva, s egyúttal tudatában annak is, hogy a hatályon kívül helyezés folytán ügyfelem nagy valószínűséggel megmenekült az életfogytiglani szabadságvesztéstől, néhány lényeges kritikát meg kell fogalmaznom a hatályon kívül helyező végzéssel szemben.

Saját hatáskörén túlterjeszkedett, vagyis az elsőfokú bíróság hatáskörét jogellenesen elvonta az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyező végzésében a másodfokú bíróság azzal, hogy - a terhelt bűnösségét tulajdonképpen előre kimondva, azaz *prejudikálva* - a ténybeli meglapozatlanság körén kívül eső vádpontok érdemében is állást foglalt, méghozzá a vádlott terhére. A másodfokú bíróság a ténybeli megalapozatlansággal érintett vádpontok érdemét kizárólag az előzetes letartóztatás előfeltételét képező alapos gyanú fennállása tekintetében vizsgálhatta volna, amit egyébként meg is tett, és az előzetes letartóztatást fenntartotta.

A vádlott bűnössége mellett a fenti dogmatikai okon túlmenően azért sem volt helyénvaló állást foglalni, mivel az eredeti felvételek és az ezeket elemző szakértői vélemény, mint sarkalatos részek kiesésével a (közvetett) bizonyítékok zárt logikai láncolata megszakad, vagyis nemhogy a vád nem áll meg többé, hanem az alapos gyanú is megkérdőjeleződik.

A játékpisztoly mint alkalmatlan eszköz

Hiányzik ugyanakkor a hatályon kívül helyező végzésből annak említése, hogy az ügyész gyakorlatilag módosította a terhelt javára az egyik (jelentős értékre elkövetett fegyveres rablás kísérletére vonatkozó) vádpontot, mikor a nyilvános ülésen akként nyilatkozott, hogy az ügyfelem által használt, és a kényszerített takarékpénztári dolgozó által azonnal ekként felismert (a készthelyi bazársoron beszerzett) játékpisztoly alkalmatlan eszközként kizárja a fegyveres rablás elkövetését.

Veszélyeztetési bűncselekmény-e a rablás?

Az adott vádpontban a jelentős értékre történő elkövetést az ügyészség szerint az alapozza meg, hogy a megíúsult kísérletkor a takarékszövetkezet pénztárában „veszélyeztetett értéként” több mint két mil-

lió forint értékű fizetőeszköz volt. Ezzel a váddal kettő alapvető dogmatikai probléma van. Az első az, hogy a rablás nem veszélyeztetési bűncselekmény, tehát veszélyeztetett értékről beszélni nem helytálló. A második dogmatikai aggály az, hogy olyan körülményre nézve senki nem vonható büntetőjogi felelősségre, amelyről nem volt tudomása, márpedig az adott ügyben nem vált bizonyítottá az (sőt erre a vád mégcsak nem is célzott), hogy ügyfelem bármely forrásból tudott volna a pénztárban tartott fizetőeszköz összegszerűségéről. Az sem igaz, hogy egy kisebb vidéki takarékszövetkezetben szűkségszerűen lennie kell több mint 2 milliárd forintnak, hiszen éppen a tárgyi ügy utolsó helyszínén (Jánosházán) mindössze 950 ezer forint volt a pénztárban.

Végszó

A 2013. 07. 01-én hatályba lépő új Btk. jelentősen enyhíti a három csapás tv. halmazati büntetésre vonatkozó szabályait (kizárólag a befejezett, és különböző időpontokban bekövetkező személy elleni erőszakos bűncselekmények számítanak bele e speciális halmazatba, és csak akkor kötelező az életfogytiglan kiszabása, ha a halmazatban álló bűncselekmények közül legalább egy büntethető életfogytiglannal is), vagyis ha a jogerős ítéletet 2013.06.30. után hozzák meg, a jelen ügyben életfogytiglan kiszabásának nincs helye. De az nem világos, hogyha a három csapás bevezetéséhez elegendő volt egy hónap, akkor a teljes szakmai egyetértéssel övezett módosítás hatályosulásához miért van szükség egy évre, azaz mi értelme a nyilvánvalóan elhibázott/eltúlzott fenyegetettséget fenntartani, és ezzel a törvény szellemével ellentétes időhúzó taktikára kényszeríteni a védőt, s az életfogytiglan árnyékában, előzetesben sínylődő terheltet.

A megoldás nyilván az lenne, hogy az új Btk-ba foglalt módosítást sürgősséggel átültetnék a jelenleg hatályos Btk-ba, és ezzel nemcsak az én ügyfelem, hanem több másik, személyi sérülést nem okozó, zömmel amatőr bűncselekményt elkövető terhelt is fellélegezhetne abban a (nem tökéletes) világban, ahol a hidegvérrel, kivégzésszerűen és csoportosan ölő, irtalmat nem ismerő gyilkosok is megúszhatják az életfogytiglant. ■